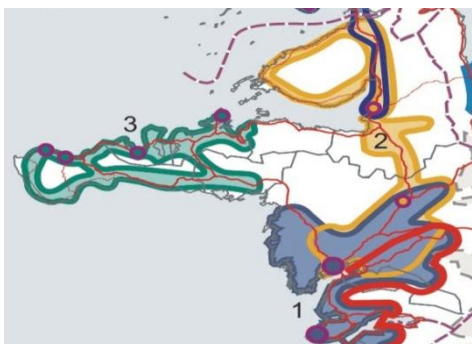

Vesturland

Á Vesturlandi búa 15.368 íbúar í 10 sveitarfélögum en það eru um 4,8% íbúa landsins. Svæðið afmarkast af Hvalfjarðarsveit í suðri (Hvalfjarðarbotni), Dalabyggð í norðri (Gilsfjarðarbotni) og Snæfellsbæ vestast, yst á Snæfellsnesi. Íbúafjölgun var í fimm sveitarfélögum á síðustu 15 árum. Í fjórum sveitarfélögum var fækkun á bilinu tæp 6% í rúm 14% en mest var fækkunin í Dalabyggð um 22,6%.

Atvinnulíf og hagvöxtur

Atvinnulíf er töluvert fjölbreytt á suðursvæðinu. Sjávarútvegur hefur í gegnum tíðina verið sterkur á Snæfellsnesi og þar er að auki ferðapjónusta í mikilli sókn, en Dalirnir eru fyrst og fremst landbúnaðarsvæði. Sjávarútvegur og stóriðja eru lykilatvinnuvegir á Vesturlandi. Í skýrslu Hagfræðistofnunar Háskóla

Íslands og Byggðastofnunar um hagvöxt landshluta árána 2004-2009 sem kom út árið 2011, segir að hagvöxt á Vesturlandi á undanförunum árum megi að miklu leyti skýra með uppbyggingu álversins í Hvalfirði. Með tilkomu álversins hefur mikilvægi stóriðju í þessum landshluta aukist hratt. Árið 2003 voru 12% virðisauka á Vesturlandi í stóriðju og veitum, en árið 2009 var hlutfallið komið í 23%. Að sama skapi hefur hlutur sjávarútvegs af framleiðslu minnkað út 27%

árið 2003 í 22% árið 2009. Eftir að krónan féll hafa útflutningsgreinar styrkst töluvert. Það á sjálfsagt hlut í því að hagþróun hefur verið hagstæðari á Vesturlandi árin 2008 og 2009 en annars staðar á landinu. Samtals eru sjávarútvegur, stóriðja og veitur 45% af framleiðslu Vestlendinga. Nálægðin við höfuðborgina og styrkur útflutningsatvinnuvega í þessum landshluta gera það að verkum að hann er líklega ekki eins viðkvæmur fyrir hagsveiflum og önnur landsvæði. Á árunum 2004-2009 hefur hagvöxtur verið heldur meiri á Vesturlandi en annars staðar á landsbyggðinni, eða

Kennitölur - landshluti	Vesturland
Lán Byggðastofnunar - staða 30.4.2012	1.239.226.740
sem hlutfall af heildarlánveitingum	7,39%
Vanskil	23.610.343
sem hlutfall af vanskilum í landshlutanum	1,91%
Íbúafjöldi 1. janúar 2012	15.368
Íbúafjöldi 1. janúar 2012 - karlar	7.898
Íbúafjöldi 1. janúar 2012 - konur	7.470
Íbúafjöldi - hlutfall af íbúafjölda landsins	4,81%
Íbúafjöldi - hlutfall karlar	51,39%
Íbúafjöldi - hlutfall konur	48,61%
Atvinnuleysi 2011	4,10%
Atvinnuleysi 2011 - karlar	3,90%
Atvinnuleysi 2011 - konur	4,40%
Starfajöldi hjá viðskiptavinum BST	319,70
Útlán pr. stöðugildi	3.876.218

Tafla 2. Vesturland - nokkrar kennitölur

	Vesturland		Landið allt	
	Karlar	Konur	Karlar	Konur
Grunnskólapróf eða minna	34%	36%	22%	27%
Starfsnám í framhaldsskóla	2%	11%	3%	6%
Stúdentspróf	14%	21%	14%	19%
Iðnnám/ verknám/ meistaraþróf	37%	8%	31%	9%
Grunnnám í háskóla	10%	19%	19%	27%
Framhaldsnám í háskóla	3%	4%	10%	11%

Tafla 1. Vesturland - menntunarstig í samanburði við landið allt

28% á móti 26%. Fólki fjölgaði á Vesturlandi um 7% frá 2003 til 2009. Vöxturinn skiptist mjög misjafnlega eftir svæðum, ef marka má tölur um mannfjölda og útsvarstekjur. Umsvif jukust á sunnanverðu Vesturlandi en minnkuðu á Snæfellsnesi og í Dölum (Hagfræðistofnun og Byggðastofnun, 2011). Upplýsingar um menntun á Vesturlandi sýna að mun lægra hlutfall en sem nemur landsmeðaltali hefur lokið háskólanámi, mun hærra hlutfall karla er með iðnmenntun, hærra hlutfall kvenna sem lokið hafa starfsnámi í framhaldsskóla og áberandi hærra hlutfall sem aðeins hefur lokið grunnskólanámi eða minna (Byggðastofnun, 2012).

Vinnusóknarsvæði

Þrjú vinnusóknarsvæði þéttbýlisstaða eru á Vesturlandi:

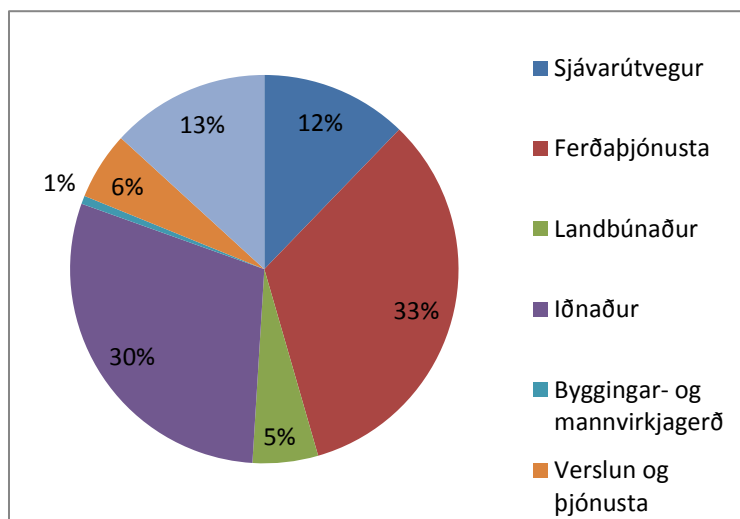
- Suðursvæði Vesturlands (10.749)
- Snæfellsnes (3.933)
- Dalir (686)

Vesturlandi er skipt upp í þrjú vinnusóknarsvæði, suðursvæðið, Snæfellsnes og norðursvæðið sem eru Dalir. Á suðursvæði Vesturlands eru stærstu sveitarfélögin Akranes og Borgarbyggð og njóta þau nálægðarinnar við höfuðborgarsvæðið hvað varðar vinnusókn og þjónustu.

Kennitölur - vinnusóknarsvæði	Vesturland - S	Snæfellsnes	Vesturland - N
Lán Byggðastofnunar - staða 30.4.2012	645.005.281	535.338.464	58.882.995
sem hlutfall af heildarlánveitingum	3,85%	3,19%	0,35%
Vanskil	16.607.511	4.658.472	2.344.360
sem hlutfall af vanskilum á svæðinu	2,57%	0,87%	3,98%
Íbúafjöldi 1. janúar 2012	10.749	3.933	686
Íbúafjöldi - hlutfall íbúa landsins	3,36%	1,23%	0,21%
Starfajöldi hjá viðskiptavinum BST	117,70	189,50	12,50
Meðaltekjur á landinu öllu	4.077.900	4.077.900	4.077.900
Meðaltekjur á ári	3.842.239	4.262.441	3.065.904
Hlutfall af meðaltekjum á landinu	94%	105%	75%
Km frá höfuðborgarsvæði í þéttbýliskjarna	74	172	153

Tafla 3. Vinnusóknarsvæði á Vesturlandi - nokkrar kennitölur

Eins og sjá má af töflunni hér að ofan eru vinnusóknarsvæðin mjög ólík af stærð og misjöfn hvað varðar meðaltekjur. Meðaltekjur á Snæfellsnesi eru yfir meðaltekjum á landinu á meðan meðaltekjur á norðanverðu Vesturlandi (Dölum) eru langt undir landsmeðaltali.

Mynd 1. Skipting lánasafns Byggðastofnunar á Vesturlandi eftir atvinnugreinum m.v. stöðu 30. apríl 2012

Lánveitingar Byggðastofnunar á Vesturlandi og samfélagsleg áhrif

Útlán Byggðastofnunar til Vesturlands standa nú í 1.239 mkr sem er einungis um 7,39% af útlánasafni stofnunarinnar. Lánin dreifast á nokkrar atvinnugreinar á Vesturlandi en þó mest til ferðapjónustu, um 33%. Dreifingin á atvinnugreinar er einna mest á suðursvæðinu en þar er hlutur

iðnaðar 41% en 30% á svæðinu öllu. Atvinnulíf á suður svæðinu var í þó nokkrum vexti allt til ársins 2008 en varð töluvert illa úti við efnahagshrunið. Ekki hefur verið sótt mikið um lán frá stofnuninni undanfarin ár frá Snæfellsnesi sem er mikið sjávarútvegssvæði en lánveitingar Byggðastofnunar til sjávarútvegs eru einungis um 12% á öllu Vesturlandi. Á norðursvæðinu, Dalabyggð sem er mikið landbúnaðarsvæði eru hins vegar engin lán til landbúnaðar, en heildarlánveitingar til landbúnaðar eru 12% á öllu Vesturlandi. Samgöngur á Vesturlandi eru að mestu leyti í ágætu horfi. Dalabyggð liggur ekki mikið fjær höfuðborginni en byggð á Snæfellsnesi, en engu að síður hefur fækkunin orðið meiri þar. Atvinnuhættir kunna að vera stór hluti skýringar á fækkun í Dalabyggð en svæðið byggir afkomu sína að miklu leyti á landbúnaði. Skýringar á því að hlutfall lánasafns Byggðastofnunar er lágt á Vesturlandi eru nokkrar. Einna veigamest er sú að vegna nálægðar suðursvæðisins við höfuðborgarsvæðið og sterkrar stöðu sparisjóðs í heimabyggð fram til ársins 2008 höfðu fyrirtæki á því svæði aðgengi að fjármagni á sambærilegum kjörum og fyrirtæki á höfuðborgarsvæðinu. Önnur skýring er sú að sjávarútvegur hefur verið tiltölulega sterkur á Snæfellsnesi, þar hefur ekki verið mikil íbúafækkun og greinilega ekki um stóran markaðsbrest að ræða á þessu svæði hvað varðar lánsfjármögnun til fyrirtækja. Ekki hefur verið mikið sótt um lán frá Byggðastofnun frá þessu svæði síðastliðin fimm ár og þá að sama skapi ekki verið mikið lánað á svæðið. Segja má að samfélagsleg áhrif af útlánum stofnunarinnar séu ekki mikil á þessu svæði, helst væri það þó á Snæfellsnesi, en starfajöldi hjá fyrirtækjum sem eru í viðskiptum við stofnunina er töluverður þar.